

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งเป็นความหวังของครอบครัวเป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นมนุษยชาติ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ อนาคตของประเทศชาติจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของเด็ก เด็กที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ มีพัฒนาการในทุก ๆ ด้านที่เหมาะสมกับวัย ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจริยธรรม จะเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ เด็กในวัยเริ่มแรกของชีวิต หรือที่เรียกว่า “เด็กปฐมวัย” คือ วัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี จัดได้ว่าเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของชีวิต ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม บุคลิกภาพ โดยเฉพาะด้านสติปัญญา จะเจริญมากที่สุดในช่วงนี้ และพัฒนาการใด ๆ ในวัยนี้จะเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการในช่วงอื่น ๆ ของชีวิตเป็นอย่างมาก ดังที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของเด็กในวัยนี้ดังที่ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud, 1964) นักจิตวิเคราะห์ได้ชี้ให้เห็นว่า วัยเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์คือ ระยะ 5 ปีแรกของคนเรา ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับในตอนต้น ๆ ของชีวิตจะมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนเราตลอดจนถึงวาระสุดท้าย เขาเชื่อว่าการอบรมเลี้ยงดูในระยะปฐมวัยนั้นจะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต

ภาษาจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่ต้องอาศัยทักษะการฟัง การพูด ซึ่งเป็นพื้นฐานของการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ดังนั้นการพัฒนาภาษาควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัยเพราะเด็กในวัย 2-7 ปี เป็นวัยที่พัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว เด็กเรียนรู้ภาษาตามลำดับขั้นพัฒนาการ เริ่มจากความคุ้นเคยจากการได้ยิน ได้ฟัง การพูดคุย สนทนา ทำให้พัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงาม เด็กเริ่มเรียนจากภาษาง่าย ๆ เรียนรู้การใช้คำศัพท์ด้วยการใช้ประโยค ครูสอนภาษาคนแรกของเด็กคือ พ่อแม่ เสียงแรกที่เด็กได้ยินได้ฟังคือเสียงจากพ่อแม่ การโต้ตอบของพ่อแม่ทำให้เด็กเรียนรู้ภาษา การพูดและสนทนากับเด็กคือการสร้างเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กปฐมวัย (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551 : 136) การเรียนรู้ภาษาเป็นสิ่งจำเป็น ผู้เกี่ยวข้องควรจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้และการเรียนรู้ภาษาเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณา นอกจากนั้นสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการส่งเสริมทักษะทางภาษาให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เกิดขึ้นอย่างเต็มศักยภาพของเด็ก เพราะสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นให้เกิดการเรียนรู้ที่ดียิ่งสำหรับเด็ก ดังนั้นการฟังการพูดจึงเป็นทักษะของพัฒนาการทางภาษาในเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยต้องจัดให้สอดคล้องกับอายุ ธรรมชาติและความต้องการของเด็ก ซึ่งมีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรตระหนักถึงความสำคัญและจัดประสบการณ์ เรียนรู้ทางภาษาให้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละวัย ซึ่งต้องอาศัยทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ซึ่งกล่าวว่า เด็กปฐมวัยอายุ 2-7 ปี จัดอยู่ในขั้นพัฒนาทางขั้นคิดก่อนปฏิบัติการ เด็กเรียนรู้จากการกระทำ โดยอาศัยสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพราะเด็กในวัยนี้ยังไม่พัฒนาถึงขั้นที่จะเข้าใจเรื่องที่เป็นนามธรรมได้ ต้องอาศัยสื่อที่เป็นรูปธรรม (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2553 : 110)

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องเป็นไปในลักษณะของการบูรณาการ เพื่อให้เด็ก ได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านการฟังและการพูดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ให้ผู้เรียน ได้เรียน และปฏิบัติให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด ด้วยการให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ ในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ประพฤติปฏิบัติ ลงมือกระทำจริง จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนมีโอกาสรับรู้โดยผ่านการรับรู้หลาย ๆ ทางอาทิการฟัง การพูด การถาม การสัมผัส และการทดลอง กิจกรรมต้องท้าทาย ชวนคิด มีความยากง่ายสลับซับซ้อนพอเหมาะกับวัย และความสามารถของผู้เรียน (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2544 : 196) ความสามารถด้านการฟัง และการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการพัฒนาการพูดเล่าเรื่อง โดยใช้แผนการจัดประสบการณ์ ประกอบ บัตรภาพและบัตรคำ และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์พูดเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องโดยใช้ภาพประกอบ มีความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ การพูดเล่าเรื่อง พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้แผนการจัด ประสบการณ์ ประกอบบัตรภาพและบัตรคำมีความสามารถด้านการฟังและการพูดแตกต่างจากเด็ก ปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามปกติแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ของเด็ก เป็นประโยชน์ในการพัฒนาขั้นประสบการณ์ของวัยเด็กเป็นอย่างยิ่ง ทั้งการพูดและการฟัง เด็กสามารถ เก็บเกี่ยวเรื่องที่ฟังได้ตามวัยและฝึกฝนให้เด็กเป็นผู้ฟังที่ดี การเปิดโอกาสให้เด็กได้จินตนาการจาก การใช้เพลงเป็นสื่อ เป็นการกระตุ้นให้เด็กรู้จักฟังและคิด เกิดความเป็นตัวของตัวเอง การพูดเล่าเรื่อง อย่างต่อเนื่องโดยใช้ภาพประกอบเป็นการส่งเสริมการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ซึ่งกิจกรรม ที่ส่งเสริมความสามารถทางภาษาในด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีหลากหลายกิจกรรม เช่น การเล่านิทาน การเล่นเกมบทบาทสมมุติ การสนทนา การอภิปราย การร้องเพลง การพูดคำคล้องจอง รวมทั้งการใช้ปริศนาคำทาย ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นโอกาสให้เด็กได้ฟัง พูดโต้ตอบ แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระจะยิ่งช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถทางภาษาที่ดีขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจการพัฒนาการพูดเล่าเรื่องโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์ ประกอบ บัตรภาพและบัตรคำสำหรับเด็กอนุบาล โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ

ทางภาษาสำหรับเด็กอนุบาล เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางภาษา ในด้านการฟังและการพูด การอ่าน และการเขียน โดยผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการพูดเล่าเรื่องมาใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็ก ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถด้านการฟังและการพูด การอ่าน และการเขียนของเด็กอนุบาล เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจความหมายของคำ การปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกชื่อสิ่งต่าง ๆ การแต่งประโยคปากเปล่า และการเล่าเรื่อง รวมทั้งอ่านได้และเขียนได้ ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้เลือกใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูด การอ่าน และการเขียนให้กับเด็กอนุบาลได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมพูดเล่าเรื่องโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์ ประกอบบัตรภาพและบัตรคำ
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมพูดเล่าเรื่องโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์ ประกอบบัตรภาพและบัตรคำ

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถทักษะทางภาษาของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 ก่อนและหลังการทดลอง จะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. พัฒนาการของผลการประเมินทักษะทางภาษาของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมการพูดเล่าเรื่องโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์ ประกอบบัตรภาพและบัตรคำ ในแต่ละช่วง สัปดาห์ตลอดการทดลองมีการพัฒนาในทิศทางที่สูงขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนอายุ 5 ปี ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 15 คน ของโรงเรียนบ้านคอนสำราญ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมการพูดเล่าเรื่องโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์ประกอบบัตรภาพและบัตรคำ สำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2

2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลความสามารถทักษะทางภาษา การฟัง การพูด การอ่าน การเขียนของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

การกิจกรรมการพูดเล่าเรื่อง แผนการจัดประสบการณ์ ประกอบบัตรภาพและบัตรคำ หมายถึง การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ครูจัดให้กับเด็ก โดยการพัฒนาทักษะทางภาษา การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน โดยการเล่านิทาน 4 เรื่อง สัปดาห์ละ 1 เรื่อง ผู้วิจัยสร้างบัตรคำศัพท์ที่เหมาะสมและคุ้นเคยกับเด็ก โดยเลือกหน่วยละ 3 คำศัพท์ จาก 4 หน่วยการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวน 12 คำศัพท์ มาสร้างบัตรคำ เด็กได้ฟังเรื่องเล่าเด็กได้ตอบ สนทนาพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องที่ครูเล่า เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความสามารถด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนคำศัพท์ที่สร้างขึ้น การเข้าใจความหมายของคำ การปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกชื่อต่าง ๆ การแต่งประโยคปากเปล่า และการเล่าเรื่อง

ความสามารถทักษะทางภาษา หมายถึง ความสามารถของเด็กอนุบาลในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน โดยเข้าใจความหมายของคำ การปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกชื่อคำ การแต่งประโยคปากเปล่า และการเล่าเรื่อง การสะกดคำที่ถูกต้อง และการเขียนคำได้

ความสามารถด้านการฟัง หมายถึง ความสามารถของเด็กอนุบาลในการเข้าใจความหมายของคำ ได้แก่ สามารถตอบคำถามหลังจากที่ฟังได้ทั้งหมด การจับใจความสำคัญ ได้แก่ จับใจความสำคัญของเนื้อหาได้ทั้งหมด การรู้ความหมายคำศัพท์ ได้แก่ รู้ความหมายคำศัพท์ทั้งหมด การปฏิบัติตามคำสั่ง ได้แก่ ปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว

ความสามารถด้านการพูด หมายถึง ความสามารถของเด็กอนุบาลในความถูกต้อง ได้แก่ ออกเสียงคำศัพท์และประโยคได้ถูกต้องตามหลักการออกเสียงออกเสียงเน้นหนักในคำ/ประโยคอย่างสมบูรณ์ ความคล่องแคล่ว ได้แก่ พูดต่อเนื่องไม่ติดขัดพูดชัดเจนทำให้สื่อสารได้ การแสดงท่าทาง/น้ำเสียงประกอบการพูด ได้แก่ แสดงท่าทางและพูดด้วยน้ำเสียงเหมาะสมกับบทบรรยาย

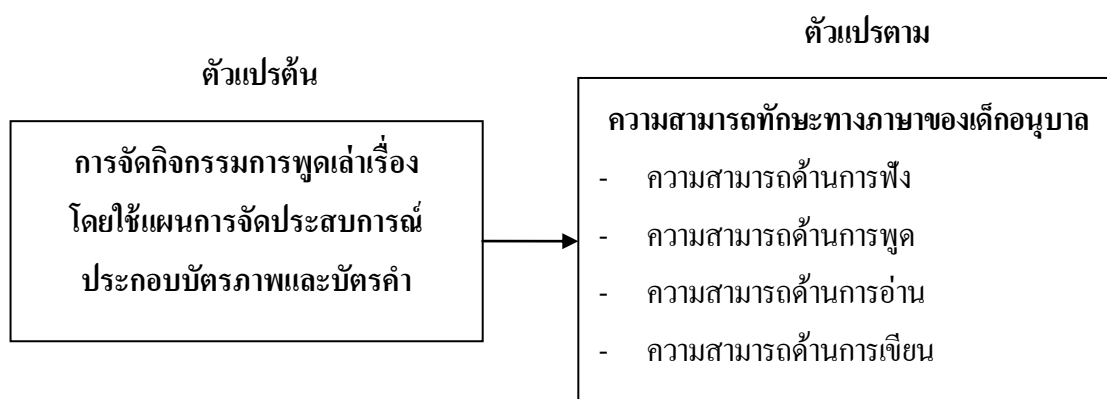
ความสามารถด้านการอ่าน หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ ได้แก่ ตอบคำถามหลังจากที่ได้ฟังทั้งหมด การจับใจความสำคัญ ได้แก่ จับใจความสำคัญของเนื้อหาได้ทั้งหมด การรู้ความหมายคำศัพท์ ได้แก่ เมื่ออ่านพบคำศัพท์ใหม่สามารถเดาความหมายคำศัพท์จากบริบทได้ทั้งหมด

ความสามารถด้านการเขียน หมายถึง ความสามารถของเด็กในการการใช้ภาษา ได้แก่ การสะกดคำศัพท์ถูกต้องการเลือกใช้คำตรงกับเนื้อหาประโยคถูกต้องมีเครื่องหมายวรรคตอนที่ถูกต้อง เนื้อหา ได้แก่ มีรายละเอียดเนื้อหาตรงกับลักษณะที่กำหนดมากที่สุด

เด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 หมายถึง เด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดอนสำราญ ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาการพูดเล่าเรื่องโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์ ประกอบบัตรภาพและบัตรคำ สำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวกับแผนการจัดประสบการณ์ การพัฒนาทักษะทางภาษาสำหรับเด็กอนุบาลตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และนำมา กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ให้ผู้ออกแบบสื่อ ได้นำผลการศึกษามาพัฒนาการเล่าเรื่องเพื่อให้เด็กอนุบาลเกิดทักษะทางภาษาและสอดคล้องเหมาะสมกับเด็กอนุบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่ต้องการสร้าง และพัฒนาการเล่าเรื่อง เล่านิทานโดยใช้สื่อภาพแม่เหล็กในการพัฒนาทักษะทางภาษาหรือความรู้ด้านต่าง ๆ สำหรับเด็กอนุบาล